

Е.Л. Маркіна

кандидат хімічних наук,
доцент кафедри медичної хімії та біології
Одеський медичний інститут
Міжнародного гуманітарного університету,
м. Одеса, Україна

Ю.Д. Гріченіченко

студентка 4 курсу фармацевтичного факультету
Міжнародний гуманітарний університет,
м. Одеса, Україна

СУЧАСНА ФАРМАЦІЯ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ

Анотація. У статті розглянуті аспекти роботи фармацевтів та фармацевтичної промисловості Одеського регіону та їх роль у виконанні державних програм з охорони здоров'я.

Ключові слова: фармація, фармацевтична промисловість, фармацевт, аптека, здоров'я людини.

Фармація є важливим сектором галузі охорони здоров'я людини, а виробництво лікарських засобів – один з пріоритетних напрямів економічного розвитку країни [1].

Виступи вчених та фармацевтичних працівників галузі на конференції в Харкові [2] свідчать про те, що науковий потенціал української фармації відповідає високому рівню. Ректор НФаУ, член-кореспондент Національної академії наук України, професор В. Черних зауважив, що наразі понад 500 молекул лікарських засобів вітчизняної розробки знаходяться на різних етапах дослідження та впровадження у медичну практику. Розробка нової молекули потребує часу та великих затрат.

Сьогодні лікарські засоби стають все більш недоступними для населення. Відбувається їх здороження. Зарубіжні ліки коштують у 5 разів більше, ніж вітчизняні. У грошовому відношенні ліки іноземного виробника відповідають 60%, а у натуральному – більше ніж 20%. Водночас продаж упаковок ліків українського виробника сягає 80%. Це свідчить про те, що вітчизняна фармацевтична промисловість є досить потужною. Фармація України спирається на високотехнологічні підприємства, які гідно конкурують з продукцією іноземних виробників. Професор В. Черних пропонує об'єднувати ресурси потужних фармацевтичних підприємств та залучати до процесу провідних науковців [2].

Цю проблему вирішують деякі підприємства Одеського регіону. Згідно з інформацією Державної служби з лікарських засобів та контролю за наркотиками в Одеській області [3] станом на 01.02.2018 року відповідно отриманих ліцензій фармацевтичну діяльність здійснюють 452 суб'єктів господарювання (СГ), а саме:

- промислове виробництво лікарських засобів– «Інтерхім», «Науково-виробниче підприємство «Аріадна» та Публічне акціонерне товариство «Південтехгаз»;
- оптову торгівлю лікарськими засобами– 30 СГ;
- роздрібну торгівлю лікарськими засобами– 393 СГ;
- виробництво лікарських засобів в аптеках– 14 СГ;
- імпорт лікарських засобів– 12 СГ.

Глобалізація фармацевтичного ринку Одеської області насамперед торкнулася промислового виробництва. Зараз промислове виробництво лікарських засобів (ЛЗ) фактично здійснює одне підприємство – «Інтерхім», яке синтезує фармацевтичні субстанції, створює оригінальні ЛЗ, забезпечує препаратами Україну та експортує їх за кордон. Мають ліцензії, але не здійснюють виробництво ЛЗ ТОВ «Науково-виробниче підприємство «Аріадна» та ПАТ «Південтехгаз». В інших сферах суттєвих змін не відбулося.

Одним із лідерів фармацевтичного ринку України є компанія «Інтерхім», яка була створена в Одесі в 1992 році. У грудні 2017 року компанія відзначила своє 25-річчя. Впродовж цього періоду кількість її співробітників зросла з 15 до 760 чоловік, серед них 300 спеціалістів з вищою освітою, 21 кандидат наук

та 5 докторів наук. З невеликої лабораторії виробництва реактивів «Інтерхім» виріс в сучасний фармацевтичний завод, що виробляє лікарські препарати і фармацевтичні субстанції, які відомі не тільки в нашій країні. Продукти хімічного синтезу експортуються в Бельгію, Германію, Швейцарію, США, Канаду та в інші країни ЄС [3].

Українська компанія «Інтерхім» та казахстанська «ВІВА ФАРМ» разом налагодили на території Казахстану виробництво трьох українських препаратів [4].

Виробництво готових лікарських форм в «Інтерхім» було розпочато в 2003 році, а вже сьогодні компанія займає 15-е місце в роздрібному сегменті фармацевтичного ринку України. Протягом останніх років «Інтерхім» входить в топ-10 вітчизняних фармацевтичних виробників.

В 2007 році «Інтерхім» отримав сертифікат на відповідність стандартам GMP з виробництва готових лікарських засобів.

«Інтерхім» є не тільки виробником лікарських препаратів, а й підприємством, яке у співпраці з науковцями Фізико – хімічного інституту ім. А.В. Богатського НАН України займається науково-дослідницькою роботою з пошуку нових біологічно активних молекул і створення на їх основі інноваційних лікарських засобів для різних сфер медицини [5]. Частка оригінальних препаратів становить четверту частину в структурі продажів компанії. Два з них, препарати Гідазепам ІС® і Аміксін® ІС, входять в топ-50 за обсягами продажів українського ринку медикаментів. У 2011 році підприємство «Інтерхім» випустило ще один інноваційний засіб – снодійний препарат Левана® ІС, розробники якого були відзначені премією ім. А.І. Кіпріанова НАН України.

Останнім часом Одеська фармацевтична компанія відкрила новий корпус з виробництва активних фармацевтичних інгредієнтів, з яких 85% використовуються для власних потреб та 15% реалізує іншим фармацевтичним компаніям. З відкриттям нового корпусу компанія у чотири рази збільшила об'єми виробництва лікарських засобів, а також налагодила виробництво препаратів, що замінюють імпорتنі, та збільшила об'єм експорту продукції. Так, до країн ЄС експорт лікарських препаратів збільшився у два рази.

Сьогодні завершено будівництво третьої черги лабораторно-виробничого корпусу для виготовлення лікарських форм та субстанцій, запрацювала мікробіологічна лабораторія, налагоджено виробництво спортивного харчування [6].

Лікарські препарати, виготовлені в лабораторіях компанії «Інтерхім», відпускаються в аптеках з аналогічною назвою.

За роки роботи у підприємства склалися багаторічні партнерські відносини з виробниками готових лікарських препаратів в Україні та за кордоном.

За 25 років компанія «Інтерхім» стала підприємством повного циклу обігу лікарських засобів – від їх наукового пошуку, розробки, виробництва до кінцевого споживача. «Інтерхім» є одним з двох національних фармацевтичних виробників, що мають повну ліцензію на обіг підконтрольних лікарських засобів. Їх виробництво всередині своєї країни дозволяє задовольнити потреби держави в життєво необхідних препаратах. Заводом випускаються таблетовані форми двох знеболюючих препаратів, що застосовуються у світі для полегшення страждань онкологічних і невиліковно хворих пацієнтів. Такими препаратами є бупренорфін і кодеїн. Зараз підприємство завершує розробку таблетованої форми морфіну.

У зв'язку з відсутністю інвестицій зменшилося фармацевтичне виробництво регіону. Так, за період з 2010 року до 2017 року зупинили свою діяльність наступні фармацевтичні компанії: потужне Одеське виробниче хіміко-фармацевтичне підприємство «Біостимулятор» (2011 р.); ТОВ «Айсблік» (2017 р.); фірма «Світанок» (2012 р.), ЗАТ «Фармнатур» (2011р.). Потреба у ліках задовольняється більшою мірою коштом дорогого імпорту, що безпосередньо пов'язано з питаннями національної безпеки нашої країни.

Зараз розпочинає відновлювати свою роботу Одеський завод «Біостимулятор». В 2017 році компанія «Біостимулятор» підготувала бізнес-план для співробітництва з Чехією приблизно на суму 10 млн доларів. Ця країна пам'ятає якість препаратів, які випускав колись Одеський фармацевтичний завод. Для реалізації проекту було закуплено нове обладнання в Україні та Китаї. Представники «Біостимулятора» та Одеської мерії направили звернення до міністерства охорони здоров'я з проханням передати фармацевтичне підприємство до власності міста [7].

Міністерство охорони здоров'я (МОЗ) України контролює розробку, координацію та виконання державних програм з розвитку охорони здоров'я населення, профілактики захворювань, надання медичної допомоги, розвитку медичної та мікробіологічної промисловості. Одною із ланок, яка виконує програму МОЗ, є аптека. Фахівець аптечного закладу забезпечує населення лікарськими засобами, сприяє їх раціональному призначенню та використанню, гарантує якість та безпеку застосування ліків [8].

Фармацевти м. Одеса також є провідниками програми МОЗ України.

Для населення України проблемою є економічна доступність лікарських засобів. МОЗ України її частково вирішує шляхом запровадження реімбурсації, тобто відшкодування з боку держави частини вартості лікарських засобів, які споживачі одержують в аптечних закладах [9]. З квітня 2017 року за програмою «Доступні ліки» в аптеках почали відпускатися безкоштовно серцево-судинні препарати, ліки для хворих на діабет II типу, бронхіальну астму. Вибір ліків від трьох хвороб зумовлений тим, що саме вони найбільше впливають на показники смертності населення. Смертність від серцево-судинних хвороб становить 65% від загальної смертності населення в Україні. За статистикою, в 2015 році на діабет II типу страждало близько одного мільйона осіб. Хворих на бронхіальну астму було зареєстровано 210 тисяч осіб. Ще одна з причин полягає у тому, що ці хвороби лікуються на амбулаторному рівні. Пацієнт може вибрати і отримати в аптеці найдешевший лікарський засіб безкоштовно або обрати іншу торгову марку, доплативши певну суму. Якщо пацієнт бажає придбати ліки, не маючи рецепта від свого лікаря, він може це зробити у будь-якій аптеці. Проте у такому разі лікарський препарат безкоштовному продажу або продажу зі знижкою не підлягає.

Кількість лікарських препаратів, що підпадала під програму «Доступні ліки», в 2017 році складала 198 найменувань, а в 2018 році їх чисельність збільшилась до 261, тобто зросла на 24 % (рис. 1) [10].

Вартість 59 препаратів підлягає повному погашенню.

Програма «Доступні ліки» діє і в Одеській області. Міністерство охорони здоров'я на 2018 рік виділило 61,5 млн. грн. Одеському регіону. Від початку дії програми використано вже 34 млн. грн (рис. 2).

За інформацією Департаменту охорони здоров'я Одеської державної адміністрації, для реалізації міністерської програми задіяно 49 лікувально-профілактичних закладів.

З початку 2018 року 202 аптеки Одеської області стали учасниками урядової програми «Доступні ліки». У березні долучилося ще 80 аптек. Наразі укладено понад 160 договорів і виписано близько 120 тисяч рецептів, з них за 84 тисячами здійснено часткове відшкодування вартості. Більша кількість рецептів (до 82%) була призначена пацієнтам з серцево-судинними захворюваннями. Завдяки реалізації програми «Доступні ліки» зменшилася кількість госпіталізацій з діагнозом інсульт на 7%, що було відзначено у звіті департаменту охорони здоров'я Одеської облдержадміністрації [6].

Рис. 1. Кількість лікарських препаратів за програмою МОЗ «Доступні ліки»

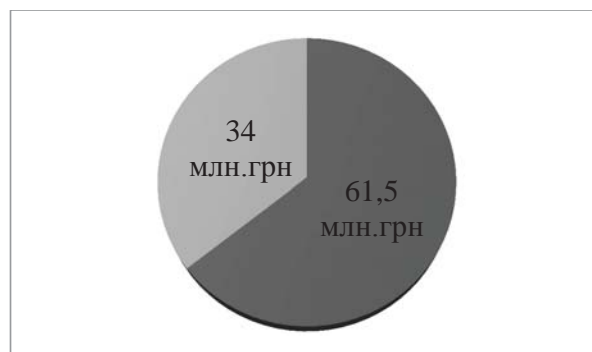

Рис. 2. Кошти для Одеської області за програмою «Доступні ліки»

На початку березня Одеська область отримала 20 тисяч доз комбінованої вакцини проти кору, епідемічного паротиту та краснухи. З початку року щеплено майже 25 тисяч осіб.

В Одесі підготовлений перелік аптек, які приймають участь в державній програмі «Доступні ліки». Інформація про перелік медикаментів, їх вартість, сума доплати розміщена на сайті МОЗ [10].

Департамент охорони здоров'я Одеси звертає увагу одеситів на те, що передусім потрібно звернутися до свого сімейного лікаря, тобто в Центр первинної медично-санітарної допомоги (ЦПМСД). Їх у місті налічується одинадцять. Лікар виписує рецепт, за яким пацієнт отримує лікарські препарати безкоштовно або з частковою оплатою в аптеках, які належать до відповідного ЦПМСД. Аптеки, які приймають участь в програмі «Доступні ліки», мають спеціальні наклейки (рис. 3).

Рис. 3. Наклейка для аптеки

Таким чином, Департамент охорони здоров'я, фахівці фармацевтичної промисловості та аптек Одеської області та м. Одеси активно підключилися до виконання міністерських програм з питань охорони здоров'я населення регіону.

ЛІТЕРАТУРА

1. URL: www.apteka.ua.
2. URL: www.nuph.edu.ua.
3. URL: <http://www.prichernomorie.com.ua/odessa/news/industry/2017-12-11/196500.php>.
4. URL: <http://www.prichernomorie.com.ua/odessa/news/industry/page/2>.
5. URL: interchem.com.ua/ru/products.
6. URL: <https://www.infoport.live/glavnaya/odessa-shag-vperyod-ili-vidimost-zavody-i-farmatsevticheskaya-fabrika/>.
7. URL: <https://limanpravda.com/2017/03/10/odesskij-zavod-biostimulyator-vozbnavlyaet-rabotu/>.
8. URL: apteka.ua «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, оптової, роздрібною торгівлі лікарськими засобами» 24 червня 2011 р.
9. URL: Реєстр лікарських засобів, вартість яких підлягає відшкодуванню (від 03.08.2018): http://moz.gov.ua/uploads/1/6387-dn_20180803_1446_dod.pdf.
10. URL: www.moz.gov.ua Наказ МОЗ України від 23.07.2018 № 1367 «Доступні ліки».

Э.Л. Маркина, Ю.Д. Гричениченко. Современная фармацевтика Одесского региона. – Статья.

Аннотация. В статье рассмотрены аспекты работы фармацевтов и фармацевтической промышленности одесского региона и их роль в выполнении государственных программ по охране здоровья.

Ключевые слова: фармацевтика, фармацевт, здоровье человека, фармацевтическая промышленность, аптека.

E. Markina, Y. Grichenichenko. Modern pharmacy Odessa region. – Article.

Summary. The paper discusses aspects of the work of pharmacists and the pharmaceutical industry in the Odessa region and their role in the implementation of state health care programs.

Key words: pharmacy, pharmacist, human health, pharmaceutical industry, pharmacy.